

Kulturdepartementet

Yttrande över promemorian Förslag till en nationell institution för mänskliga rättigheter i Sverige (Ds 2019:4)

Inledning

Åklagarmyndighetens uppfattning är att frågor som rör mänskliga rättigheter är grundläggande för verksamheten t.ex. berörs all operativ verksamhet av regler avseende objektivitet och rättssäkerhet. Tolkningen av artikel 6 i den Europeiska konventionen för mänskliga rättigheter är ett annat exempel som har betydelse ur ett åklagarperspektiv och som belysts i ett särskilt RättsPM. En e-utbildning i ämnet mänskliga rättigheter har också gjorts tillgänglig för alla anställda¹. Eftersom Åklagarmyndighetens arbete är påverkat av frågor gällande mänskliga rättigheter har det betydelse för myndigheten vilket sätt man väljer att organisera den framtida MR-verksamheten.

Synpunkter

Av promemorian framgår att ett flertal utredningar med syftet att inrätta en MR-institution har genomförts och att riksdagen i december 2017 gav regeringen i uppdrag att skyndsamt utreda frågan. Det finns således konsensus om behovet av en sådan institution och att den ska baseras på Parisprinciperna.

I promemorian framställs en ny myndighet närmast som en nödvändighet för att Parisprinciperna ska kunna genomföras trots att dessa principer främst rör hur ledningen ska utses och oberoendet gentemot regeringen garanteras. I promemorian har inrättandet av en MR-institution vid en befintlig myndighet analyserats men avfärdats ganska snabbt.

Här kan erinras om slutbetänkandet från Delegationen för mänskliga rättigheter i Sverige (SOU 2010:70) som föreslog att en MR-institution skulle inrättas som en ny fristående myndighet men där remissinstanserna avstyrkte eller var tveksamma till förslaget att inrätta en ny myndighet, Justitiekommitténs överväganden, 2017/18: KU6. Det kan tilläggas att utskottet även

¹ E-utbildning framtagen av Uppsala universitet och SKL i samverkan.

uppmärksammat att Diskrimineringsombudsmannen har B-status enligt det internationella organet GANHRI.²

Danmark, Norge och Finland har alla MR-institutioner med A-status, av varierande storlek och med olika ansvarsområden. Här redovisas de olika ländernas MR-institutioner utifrån budget, antal anställda och arbetsuppgifter³.

Danmark

Budget	Antal anställda	Ansvarsområde
138 MKR	177	<ul style="list-style-type: none">• MR-institution• Nationellt jämställdhetsorgan• Internationellt arbetet inom dessa två områden• Svarar för FN:s konvention CRDP• Ansvarar för diskrimineringsfrågor• Forskning bedrivs

Norge

Budget	Antal anställda	Ansvarsområde
25 MKR	17 heltid 3 deltid	<ul style="list-style-type: none">• MR-institution

Finland

Budget	Antal anställda	Ansvarsområde
7 MKR avser Människorättscentret	7	<ul style="list-style-type: none">• MR-instruktion bestående av Människorättscentret, människorättsdelegationen (38) och riksdagens justitieombudsman, gemensamt kansli.• Svarar för FN:s konvention CRDP

² GANHRI är en samarbetsorganisation och ackrediterar nya MR-institutioner. Diskrimineringsombudsmannen räknas som en MR-institution. De som ackrediteras med A-status bedöms fullt förenliga med Parisprinciperna och har rösträtt.

³ Uppgifterna är hämtade från www.menneskerettigheter.dk, www.menneskerettigheter.no, www.manniskorattsentret.fi

Förslag Sverige

Budget	Antal anställda	Ansvarsområde
72 MKR	Ca 60	<ul style="list-style-type: none">• MR-institution• Svarar för FN:s konvention CRDP

Mänskliga rättigheter är ett vitt begrepp eftersom det inte finns någon definition. Det innebär att t.ex. frågor som rör mäns våld mot kvinnor både kan ses som en jämställdhetsfråga och en fråga inom området MR. Norges institution för mänskliga rättigheter lyfter i sin årsredovisning för 2018 särskilt fram våld och övergrepp i nära relationer, våldtäkter och statens skyldighet att skydda sina invånare mot brott. Diskrimineringsombudsmannen är redan i dag en MR-myndighet.

Ett alternativ till en ny MR-myndighet är att sammanföra verksamheter som har tydliga beröringspunkter. Ett exempel på ett sådant synsätt är hur frågan har behandlats i Danmark där såväl jämställdhet som diskrimineringsfrågor samsas med MR-uppdraget.

Sammanfattningsvis ifrågasätts dels om det finns skäl att skapa en ny myndighet för mänskliga rättigheter och dels den föreslagna myndighetens storlek i förhållande till uppdraget. Åklagarmyndigheten förordar en djupare analys av dessa frågor under den fortsatta beredningen.

I detta ärende har överåklagare Mats Svensson beslutat. Chefsåklagare Ingela Sörgård har varit föredragande.

Mats Svensson

Ingela Sörgård